

Maatschappijleer in kernvragen en -concepten

Deel I Kennis van de benaderingswijzen, het 'formele object'

Politiek-juridische concepten

Kernvraag 1: Welke basisconcepten kent de politiek-juridische benaderingswijze?

Antwoord op deze vraag leidt kennis over de volgende concepten:

- Rechtsstatelijke principes en kaders
- Politieke actoren
- Rechtsregels
- Beleid
- Politieke besluitvorming
- Macht en invloed

De student moet weten wat deze concepten inhouden. Hij weet, door gebruik te maken van politologische en juridische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie:

- 1.1 Dat de rechtsstatelijke principes van en kaders voor een samenleving in elk geval zijn:
 - Het legaliteitsbeginsel.
 - Het hebben van grondrechten.
 - Het hebben van machtscheiding (tussen wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht).
- 1.2 Het gevolg van deze principes is, dat een rechtsstaat tegelijkertijd een democratie is. De student kent daarom tevens dit begrip
- 1.3 Wie of wat politieke actoren zijn en doen, in elk geval de (Europese, landelijke, plaatselijke) overheid, politieke partijen, belangenorganisaties, ambtenaren, media, wetenschap, quasi-gouvernementele organisaties.
- 1.4 Wat de hoofdindeling van de internationale en Nederlandse rechtsorde is.
- 1.5 Wat beleid is, hoe dat voorbereid, aangenomen en uitgevoerd wordt.
- 1.6 Wat politieke besluitvorming inhoudt en hoe dat functioneert.
- 1.7 Wat macht en invloed inhouden en hoe deze tot stand komen.

Sociaal-economische concepten

Kernvraag 2: Welke basisconcepten kent de sociaal-economische benaderingswijze?

Deze concepten zijn:

- Economische orde
- Economische actoren
- Economische verhoudingen
- Sociale ongelijkheid
- Organisatie
- Sociale structuur (opmerking: nog niet officieel onderdeel van de kennisbasis).

De student moet weten wat deze concepten inhouden. Hij weet door gebruik te maken van sociologische en macro-economische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie:

2.1 Op welke wijze economische orde is te omschrijven met in ieder geval:

- Planeconomie, gemengde - en vrijemarkteconomie
- Rijnlands en Angelsaksische model
- Corporatisme
- ...

2.2 Wie of wat economische actoren zijn en doen, in elk geval overheid, werkgevers en werknemers.

2.3 Wat economische verhoudingen inhouden en hoe deze functioneren.

2.4 Wat sociale ongelijkheid is en hoe dat tot stand komt.

2.5 Wat organisaties zijn en hoe organisatie als proces verloopt.

2.6 Wat sociale structuur is (opmerking: hoort nog niet officieel in kennisbasis)

Sociaal-culturele concepten

Kernvraag 3: Welke basisconcepten kent de sociaal-culturele benaderingswijze?

Deze concepten zijn:

- Cultuur, waarden, normen
- Sociale orde
- Opvattingen en opinies
- Collectief en individueel gedrag
- Beïnvloeding
- Beeldvorming

De student moet weten wat deze concepten inhouden. Hij weet door gebruik van sociologische en cultureel antropologische en sociaal-psychologische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie:

3.1 Wat de begrippen cultuur, waarden en normen inhouden en hoe deze in een samenleving te karakteriseren zijn en tot stand komen.

3.2 Hoe sociale orde kan worden omschreven en verklaard kan worden.

3.3 Hoe soorten opvattingen en opinies te omschrijven zijn.

3.4 Wat collectief en individueel gedrag is, hoe deze te verklaren zijn en hoe deze elkaar wederzijds beïnvloeden.

3.5 Hoe beïnvloeding werkt.

3.6 Hoe beeldvorming tot stand komt.

Veranderings- en vergelijkende concepten

Kernvraag 4: Welke basisconcepten kent de veranderings- en vergelijkende benaderingswijze?

Deze concepten zijn:

Historisch-vergelijkend:

- Continuïteit en verandering
- Individualisering
- Informalisering

- Informatisering
- Internationalisering
- Intensivering

De student moet weten wat deze concepten inhouden. Hij weet daarom:

4.1 Dat in sociale en politieke vraagstukken zowel een zekere continuïteit zit als dat veranderingen optreden.

4.2. Wat de begrippen individualisering, informalisering, informatisering, internationalisering, intensivering inhouden

Geografische vergelijkend:

- Lokaal
- Nationaal
- Mondiaal
- Micro, meso, macro

De student moet weten wat deze concepten inhouden. Hij weet daarom:

4.3 Dat sociale en politieke vraagstukken zich op lokaal, nationaal of mondiaal niveau anders kunnen voordoen.

4.4 Dat sociale en politieke problemen vaak een micro-, meso-, macrocomponent kennen.

Deel II Kennis van sociale en politieke vraagstukken, het 'materiële object'

Gegeven sociale en politieke vraagstukken.

II.1 Politiek-juridische aspecten van vraagstukken

Door gebruik te maken van politicologische en juridische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie, kunnen studenten antwoord geven op de volgende vragen:

Kernvraag 5: Welke relaties vertoont het vraagstuk met rechtsstatelijke principes en kaders?

Beantwoording van deze vraag houdt in dat studenten weten:

- 5.1 Welke politieke en sociale grondrechten en grondwettelijke artikelen op het vraagstuk van toepassing zijn.
- 5.2 Of bepaalde grondrechten in relatie tot het vraagstuk onder druk staan, in discussie komen, onderling conflicteren.
- 5.3 Tot het domein van welke macht uit de trias politica het vraagstuk behoort en of de machtscheiding goed functioneert.
- 5.4 Of het vraagstuk het legaliteitsbeginsel onder druk stelt, in discussie brengt of welke gevolgen het legaliteitsbeginsel heeft voor het vraagstuk.
- 5.5 Of het vraagstuk democratische principes onder druk stelt, in discussie brengt of welke gevolgen democratische principes en procedures voor het vraagstuk hebben.

Kernvraag 6: Hoe en met welke belangen zijn politieke actoren bij het vraagstuk betrokken?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten dat genoemde politieke actoren (Europese, landelijke, plaatselijke overheid, politieke partijen, belangenorganisaties, ambtenaren, media, wetenschap, quasi-gouvernementele organisaties, zie kernvraag 1) op deze manier betrokken kunnen zijn (hoe):

- Mening en advies over het vraagstuk formuleren.
- Het vraagstuk mede veroorzaken of daar de gevolgen van ondervinden.
- Beleid(svoorstellen) of wetgeving formuleren.
- Actievoeren.

Waarbij onder meer deze belangen een rol spelen:

- Ideologische belangen.
- Financieel-economische belangen.
- Publieke belangen.
- Belangen van invloed.

Kernvraag 7: Wat zijn de geldende rechtsregels voor dit vraagstuk?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten wat in hoofdlijnen van de rechtsregels, dan wel de principes achter de regels zijn.

Kernvraag 8: Wat is het beleid voor dit vraagstuk?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten wat in hoofdlijnen het beleid van de diverse overheden (internationaal, landelijk, plaatselijk) is voor het betreffende vraagstuk, of wat in hoofdlijnen de gewenste doelen van het overheidsbeleid zijn.

Kernvraag 9: Hoe verloopt de politieke besluitvorming rond dit vraagstuk?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten:

9.1 Welk precieze problemen (binnen het vraagstuk) gepoogd zijn met besluitvorming op te lossen, van toepassing zijn.

9.2 Wat rondom dit probleem de belangrijkste feiten of opvattingen zijn.

9.3 Op welk overheidsniveau de besluitvorming zich afspeelt.

9.4 Hoe het eventuele verschil tussen de visies (kernvraag ...) en belangen (kernvraag 6) van politieke actoren enerzijds, en het daadwerkelijke beleid (kernvraag 8) en wetgeving (kernvraag 7) is te verklaren (door bijvoorbeeld poortwachters of barrières in de besluitvorming).

9.5 Of het probleem oplost/is opgelost, welke (onbedoelde) neveneffecten er zijn.

Kernvraag 10: Wie heeft (hoe) macht en invloed bij dit vraagstuk?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten welke personen en/of organisaties de mogelijkheid hebben mensen tot een ander gedrag tot bewegen en welke middelen (formeel en informeel) ze daarbij gebruiken en welke effecten daar mogelijk aan vast hangen.

II.2 Sociaal-economische aspecten van vraagstukken

Door gebruik te maken van sociologische en macro-economische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie kunnen studenten antwoord geven op de volgende vragen:

Kernvraag 11: Welke relatie vertoont het vraagstuk met de economische orde van de samenleving?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten dat het sociale en politieke probleem samenhangt met het gegeven dat een samenleving een bepaald economische orde kent.

Kernvraag 12: Welke economische actoren zijn (hoe) bij het vraagstuk betrokken?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten dat een sociaal en politiek probleem vaak begrepen kan worden door naar de betrokkenheid en belangen van economische actoren te kijken. Dat genoemde politieke actoren (werkgevers, werknemers, zie kernvraag 2) op deze manier betrokken kunnen zijn (hoe):

- Het vraagstuk mede veroorzaken of daar de gevolgen van ondervinden.

Waarbij onder meer deze belangen een rol spelen:

- Ideologische belangen.
- Financieel-economische belangen.
- Publieke belangen.
- Belangen van invloed.

Kernvraag 13: Welke relatie heeft het vraagstuk met de economische verhoudingen in de samenleving?

Opmerking: deze vraag is eigenlijk een variant op kernvraag 12, maar beide staan in de kennisbasis! Dit is dus niet nader ingevuld

Kernvraag 14: Welke relatie heeft het vraagstuk met sociaal-economische ongelijkheden in de samenleving?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten dat een sociaal en politiek vraagstuk zijn oorzaak kan hebben in sociaal-economische ongelijkheden en posities van mensen of juist sociaal-economische ongelijkheid of positieverandering tot gevolg kan krijgen.

Kernvraag 15: Welke organisaties zijn (hoe) bij het vraagstuk betrokken en welke relatie vertoont dit met de sociale structuur?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten kunnen uitleggen welke belangrijke organisaties bij het vraagstuk betrokken zijn, wat hun functie of doel is, wat voor een rechtspersoon zij zijn, welke procedures in deze organisaties voorkomen, hoe deze organisatie proberen hun aanpak van het vraagstuk te managen.

Kernvraag 16: Hoe veroorzaakt de sociale structuur, verhoudingen in de samenleving tussen sociale posities, het sociale en politieke vraagstuk, of welke gevolgen ondervindt zij daarvan?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten kunnen uitleggen in hoeverre de onderlinge relaties tussen betrokken personen, instellingen, organisaties, effect heeft op het sociale en politieke vraagstuk, of hoe die relaties door het vraagstuk beïnvloed worden.

Opmerking: nog niet officieel in de kennisbasis.

II.3 Sociaal-culturele aspecten van vraagstukken

Door gebruik te maken van sociologische en cultureel antropologische en sociaal-psychologische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie, kunnen studenten antwoord geven op de volgende vragen:

Kernvraag 17: Op welke wijze is het vraagstuk te begrijpen uit/bepalend voor ontwikkelingen in de cultuur (waarden, normen, leefgewoonten)?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten welke waarden en normen in de samenleving eventueel een oorzaak van het vraagstuk, of in hoeverre de waarden en normen veranderen door het vraagstuk, welke culturele kenmerken, ideeën, zeden en gewoonten hierbij betrokken zijn, hoe en welke van deze kenmerken in socialisatieprocessen worden doorgegeven en waarom.

Kernvraag 18: Welke relatie heeft het vraagstuk met de sociale orde van de samenleving?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten welke regelmaat, voorspelbaarheid en duurzaamheid er bij de interactie tussen de betrokkenen bij het vraagstuk te herkennen zijn en waarom.

Kernvraag 19: Welke opvattingen en visies over het vraagstuk zijn er in de samenleving?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten welke uiteenlopende en contrasterende visies en opvattingen er op het vraagstuk bestaan, aan welke individuen of groepen deze opvattingen en visie zijn toe te bedelen, hoe deze visie te verklaren zijn.

Kernvraag 20: Welke individueel en collectief gedrag is in de samenleving t.a.v. het vraagstuk waarneembaar en hoe is dat gedrag verklaarbaar?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten wat het feitelijke gedrag van individuen en groepen bij het vraagstuk is en hoe dat gedrag te verklaren valt.

Kernvraag 21: Wat is de beeldvorming rondom het vraagstuk en hoe komt deze tot stand (beïnvloeding)

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten wat heersende beelden er zijn in en om het vraagstuk en hoe die beelden tot stand komen.

II.4 Verandering en vergelijking t.a.v. vraagstukken

Door gebruik te maken van sociologische, historische en geografische verklaringen (theorieën), hypothesen, begrippen en van feitelijke informatie, kunnen studenten antwoord geven op de volgende vragen:

Kernvraag 22: Hoe is het vraagstuk te begrijpen vanuit maatschappelijke verandering als individualisering, informalisering, informatisering, internationalisering en intensivering?

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten wat de relatie is tussen:

22.1 Individualisering en het vraagstuk.

22.2 Informalisering en het vraagstuk.

22.3 Informatisering en het vraagstuk.

22.4 Internationalisering en het vraagstuk.

22.5 Intensivering en het vraagstuk.

Kernvraag 23: Hoe is het vraagstuk te vergelijken met hoe het in andere samenlevingen voorkomt: lokaal, nationaal en mondiaal of micro, meso, macro.

Beantwoording van de vraag houdt in dat studenten weten hoe het vraagstuk mogelijk kan worden begrepen op:

23.1 Lokaal of regionaal niveau (gemeenten, provincies) in vergelijking met het nationale niveau.

23.2 Mondiale of Europese niveau in vergelijking met het nationale niveau.

23.3 Micro- (individuen), meso- (organisaties, middenveld, intermediërende organisaties) en macroniveau (samenleving als geheel).